

♦ Jan Ruiterkamp met de Gelselaarse kermistrommels. (Foto Henk Braakhekke)

Vreemde historie Gelselaarse kermistrommels

Door AREND HEIDEMAN

GELSELAAR - Jaren na het verdwijnen van de septemberkermis in Gelselaar blijkt dat de kermistrommels nog bestaan. Nog opmerkelijker is hun vreemde geschiedenis. Een geschiedenis van Kozakken, een grote dorpsbrand en de bewoners van de monumentale boerderij Winkels aan de Dorpsstraat in dit Borculose kerkdorp.

Op deze vaak gefotografeerde boerderij, met de grote achterdeuren naar de straatkant, woont en werkt nu de 74-jarige Jan Ruiterkamp, die naar het gebruik in de streek 'Jan van Winkels' heet. Aan hem en zijn voorgelacht is het te danken dat een wonderlijk stukje verleden bewaard is gebleven. Naast een boerderij met een bijzondere historie hebben zij belangrijke historische voorwer-

pen weten te behouden, zoals winkelboeken die al twee eeuwen oud zijn. Voor de plaatselijke geschiedschrijving was hij een belangrijke bron van informatie. Niet raar dat hij direct in het bestuur kwam toen vorig jaar de Stichting Genootschap voor Gelselaar en de Ganzenveer werd opgericht, die zich bekommert om het cultuurhistorisch erfgoed.

Onlangs verraste Ruiterkamp in een bestuursvergadering, over de viering van Sint Maarten en een poëziedag in Gelselaar op 11 november, met een verhaal over de kermistrommels die hij nog bezit.

Kozakken

Zijn verhaal begint bij de Kozakken, die na de terugtocht van Napoleon uit Rusland in 1813 ook in Gelselaar vbleven om ons land van de Fransen te helpen bevrijden. Opa Jan Bannink (1877-1957), die op

Winkels woonde, vertelde vaak aan kleinzoon Jan dat die Kozakken een trommel hadden achtergelaten tussen de kool op een stuk land van Winkels dat de Bouwskamp heette en dat net buiten Gelselaar lag, aan de Geesterense kant.

Het voorgelacht van Bannink moet die trommel hebben meegenomen naar de boerderij. „Ik kan niet bewijzen dat het waar is, maar hij heeft het zo vaak verteld”, voegt de bescheiden Ruiterkamp er aan toe. Volgens meester Hendrik Willem Heuvel (1864-1926), streekkenner en oud-onderwijzer van Gelselaar, hebben de Kozakken inderdaad ook Gelselaar aangedaan. Het landvolk en vooral de vrouwen hadden veel last van hen.

De Kozakken lieten op het land van Winkels één trommel achter. Hoe werden het er dan twee? Ook dat is een verhaal apart. Gelselaar werd in 1906

getroffen door een grote brand, waarbij drie panden nabij de kerk in vlammen opgingen, waaronder café Hagedoorn. In dat café lagen de kermisattributen opgeslagen, speciale kleren en trommels. Heuvel schreef dat de kermis in Gelselaar enkele dagen tevoren met trommelen werd aangekondigd. Dit kon na die brand dus niet meer. En een muziekvereniging in het dorp bestond nog niet. De familie Bannink op Winkels wist raad: „Die trommel van de Kozakken kun je wel krijgen, dan zagen we die middendoor.”

En zo geschiedde, zo ontstonden de twee trommels. Voor de kermis mochten die worden gebruikt, na afloop werden ze altijd teruggebracht naar Winkels. Waarschijnlijk voor de laatste keer net voor of in de Tweede Wereldoorlog. Sinds 1937 viert Gelselaar (ook) een

ander jaarlijks feest, van de Oranjevereniging.

De Gelselaarse septemberkermis telde weinig vermakelikheden. Jan Ruiterkamp herinnert zich alleen vendelzwaaien, stoelendans en ringrijden, op de straat voor het café, dat na de brand verhuisde naar de hoek van de Schoolstraat en de Dorpsstraat. Hij weet ook nog dat dan familie van zijn grootouders naar Gelselaar kwam en dat ze in de kamer zaten en stokvis aten. Dat was met de kermis het gebruik.

Oude foto

Een tastbare herinnering aan de kermis vormt een oude foto van kermisvierders in de jaren dertig. Jan staat er als kind ook op. Achter hem, in witte kleren en met een hoofddeksel dat doet denken aan een tulband, staan twee trommelaars. Hun 'Kozakentrommels' zijn er dus nog.